

**СЧЕТОВОДНО ТРЕТИРАНЕ НА
ТРАНСФОРМИРАНЕ НА ДЪЛГ В
СОБСТВЕН КАПИТАЛ СЪГЛАСНО
МСФО**

доц. д-р Бойка Брезоева
д.е.с., регистриран одитор

д-р Кирил Башикарров

Ключови думи:	Резюме
<p>Непарична вноска Инструмент на собствения капитал Финансов пасив Трансформиране на дълг в капитал Кредитор Длъжник Акции Счетоводна политика</p>	<p>В статията са разгледани правните и счетоводни аспекти на погасяването на финансови пасиви с инструменти на собствения капитал или т. нар. трансформиране на дълг в собствен капитал. Специално внимание е обърнато на практическото прилагане на КРМСФО 19 Погасяване на финансови пасиви с инструменти на собствения капитал. Представени са примерни счетоводни модели за отразяване на погасяването на финансови пасиви с инструменти на собствен капитал при сделки между свързани и несвързани лица.</p>

Увод

В практиката нередко възникват ситуации, при които в рамките на търговските отношения между две страни (длъжник и кредитор) се договаря задължението на длъжника към кредитора да бъде погасено при условията на **трансформиране на дълг в собствен капитал**. Съгласно приложимата нормативна уредба по своята същност такъв тип сделки представляват непарична вноска (апорт) на вземането на кредитора в капитала на дружеството длъжник. Целта е погасяване на задължението на длъжника към кредитора, като кредиторът срещу своето вземане от предприятието длъжник получава участие в капитала на длъжника.

Въпросът за непаричните вноски е предмет на правна регламентация в чл. 72 и 73 от Търговския закон (ТЗ). Съгласно изискванията на ТЗ¹ непаричните вноски задължително се оценяват от 3 независими вещи лица,

¹ Съгласно чл. 134 от ТЗ по решение на общото събрание за покриване на загуби и при временна необходимост от парични средства съдружниците могат да направят допълнителни парични вноски за определен срок, като изискването е тези вноски да не се отразяват в капитала на дружеството и за тях може да се уговори дружеството да плаща лихви.

посочени от длъжностното лице по регистрацията към Агенцията по вписванията. Заключение на вещите лица трябва да съдържа пълно описание на непаричната вноска, метода на оценка, получената оценка и нейното съответствие на размера на дела от капитала² или на броя, номиналната и емисионната стойност на акциите, записани от вносителя. В съответствие с разпоредбата на чл. 72, ал. 3 от ТЗ оценката в дружествения договор, съответно в устава, не може да бъде по-висока от дадената от вещите лица.

При прилагане на изискванията за увеличение на капитала на акционерните дружества е допустимо увеличението да бъде направено с непарични вноски, като в решението следва да се посочи предметът на вноската, лицето, което я прави, и номиналната стойност на акциите, предоставени срещу тази вноска (чл. 193 от ТЗ). Освен това, когато се емитират акции с емисионна стойност, която е по-висока от тяхната номинална стойност, превишението над номиналната стойност се отчита като емисионен резерв (чл. 176 от ТЗ).

От счетоводна гледна точка внасянето на непарична вноска в капитала на предприятие се третира като инвестиция за апортиращото дружество, като по този начин то придобива капиталови инструменти (акции), а другото дружество следва да отрази получените активи срещу регистрирания основен капитал. Когато апортът е под формата на вземане, дружеството длъжник трансформира задължението в капитал. При апорта една и съща сума определя стойността на придобиване на инвестицията при апортиращото дружество и на придобитото имущество при другото предприятие, като това е справедливата стойност – оценката на апортираните активи, определена от вещите лица по чл. 72 от ТЗ. Към момента на извършване на апорта оценката по ТЗ се явява паричният еквивалент или справедливата стойност на активите, които се предоставят с цел придобиване на акции. При разлика между така определената стойност на инвестицията и балансовата стойност на апортираните активи инвеститорът (апортиращото дружество) следва да отчете резултат от сделката.

Целта на статията е да се пояснят спецификите на счетоводното третиране на трансформирането на дълг в собствен капитал, когато в резултат на апорта не се придобиват активи, а се погасяват задължения (например заеми), и да се дадат насоки за разработване на счетоводна политика, тъй като няма конкретни насоки за отчитане в приложимите счетоводни стандарти.

Общи насоки

При прилагане на МСФО за предприятието длъжник получените заеми и други задължения, по които в бъдеще трябва да се направи плащане при тяхното погасяване, са финансови пасиви. Съгласно МСС 32 *Финансови*

² Според Търговския закон понятието „капитал“ е в смисъл на „основен капитал“ като част от собствения капитал на предприятието от счетоводна гледна точка.

инструменти **финансов пасив** е всеки пасив, който е договорно задължение да се предоставят парични средства или друг финансов актив на друго предприятие или да се разменят финансови активи или финансови пасиви с друго предприятие при условия, които са потенциално неблагоприятни за предприятието, както или договор, който ще бъде или може да бъде уреден в инструменти на собствения капитал на емитента.

Инструмент на собствения капитал е всеки договор, който доказва остатъчен дял от активите на дадено предприятие след приспадането на всички негови пасиви.

Въпросите, свързани с отписването на финансовите пасиви, са предмет на разглеждане в МСФО 9 *Финансови инструменти*. Съгласно пар. 3.3.1 от МСФО 9 едно предприятие отписва финансов пасив (или част от финансовия пасив) от своя отчет за финансовото състояние тогава и само тогава, когато той е погасен, т.е. когато задължението, посочено в договора, е изпълнено, е анулирано или срокът му е изтекъл. Разликата между балансовата стойност на финансовия пасив, който е бил погасен или прехвърлен на друго лице, и платеното възнаграждение, включително всякакви прехвърлени непарични активи или поети пасиви, се признава в печалбата или загубата.

Специфичен случай на счетоводно третиране е съгласно разяснение КРМСФО 19 *Погасяване на финансови пасиви с инструменти на собствения капитал*, когато условията на финансовия пасив са предоговорени и в резултат на това предприятието емитира инструменти на собствения капитал в полза на своя кредитор, с които погасява изцяло или частично финансовия пасив. Разпоредбите на разяснение КРМСФО 19 обаче не са приложими, когато:

- кредиторът е също пряк или непряк акционер и действа в качеството на пряк или непряк настоящ акционер;
- кредиторът и предприятието са контролирани от една и съща страна или страни преди и след сделката и същността на сделката включва разпределяне на капитал от страна на предприятието или капиталова вноска в предприятието;
- погасяването на финансовия пасив чрез емитирането на акции е в съответствие с първоначалните условия на финансовия пасив.

В КРМСФО 19 се поставят следните въпроси, на които се дава отговор чрез възприетите изисквания в разяснението:

- Представяват ли инструменти на собствения капитал на предприятието, емитирани с цел погасяването изцяло или частично на финансов пасив, „платено възнаграждение“ в съответствие с параграф 3.3.3 от МСФО 9?
- Как предприятието следва да оцени първоначално инструментите на собствения капитал, емитирани за погасяване на такъв финансов пасив?

- Как предприятието следва да отчете разликата между балансовата стойност на погасения финансов пасив и първоначално оценената стойност на емитираните инструменти на собствения капитал?

Разяснение КРМСФО 19 предлага следния подход на счетоводно третиране на емитирането на инструменти на собствения капитал в полза на кредитор – като „платено възнаграждение“ в съответствие с пар. 3.3.3 от МСФО 9 *Финансови инструменти*: предприятието следва да отпише финансовия пасив (или част от финансовия пасив) от своя отчет за финансово състояние само и единствено ако той е погасен в съответствие с пар. 3.3.1 от МСФО 9. Изискването е при първоначалното признаване на емитираните инструменти на собствения капитал те да се оценят по справедлива стойност, освен ако справедливата им стойност не може да бъде надеждно оценена, като в такъв случай се използва справедливата стойност на финансовия пасив. Разликата между балансовата стойност на погасения финансов пасив (или погасената част от финансовия пасив) и платеното възнаграждение се признава в печалбата или загубата в съответствие с пар. 3.3.3 от МСФО 9.

Счетоводно отчитане на трансформирането на дълг в собствен капитал при дъщерно предприятие

Сделки между свързани предприятия, при които кредиторът е едновременно и собственик (пряк или непряк акционер/съдружник) на предприятието длъжник, са операции със собствениците и са извън обхвата на разяснение КРМСФО 19, както е посочено по-горе. Поради тази причина по отношение на дъщерно предприятие, чийто дълг към предприятието майка се трансформира в собствен капитал, предприятието следва да разработи счетоводна политика в съответствие с пар. 10 – 12 от МСС 8 *Счетоводна политика, промени в счетоводни приблизителни оценки и грешки* при спазване на следната последователност:

Първо, прилага се пар. 10 на МСС 8. Предприятието трябва да прецени дали избраната счетоводна политика ще доведе до информация, която отговаря на фундаменталните качествени характеристики на полезната финансова информация – уместност и достоверно представяне (надеждност) според *Концептуалната рамка за финансово отчитане*.

Съгласно пар. 10 на МСС 8 възприетата счетоводна политика трябва да води до информация във финансовите отчети, която е уместна за основните потребители при вземането на икономически решения, и да е достоверно представена. Информацията за трансформирането на дълга на дъщерното предприятие към предприятието майка в собствен капитал удовлетворява изискването за уместност, поради това че такава операция не е обичайна по своя характер, тъй като по-рядко се извършва на практика, но е много важно събитие и нейното отразяване във финансовите отчети на засегнатите страни би било полезно за основните потребители, сред които са собствениците, тъй като може да окаже влияние върху вземаните от тях решения. Информацията ще бъде достоверно представена (надеждна), ако

отразява икономическата същност на операцията, а не правната ѝ форма, е неутрална (включително безпристрастна), предпазлива и пълна във всички съществени аспекти.

Второ, прилага се йерархията на източниците на информация съгласно пар. 11 – 12 на МСС 8 по низходящ ред. Първият източник от тази йерархия е друг стандарт или разяснение, третиращ подобен въпрос (МСС 8, пар. 11, буква „а“). В случая това е разяснение КРМСФО 19 *Погасяване на финансови пасиви с инструменти на собствения капитал*, според което се прилага подход на отписването на пасива (заема) на дъщерното предприятие и трансформирането му в собствен капитал с отчитане на печалба или загуба от отписването на заема като финансов пасив по смисъла на МСФО 9 *Финансови инструменти*. Възможно е обаче да се приложи и друг подход, при който увеличението на собствения капитал да се отчете по балансовата стойност на получения заем на основание прилагана обичайна практика, каквато се срещаше преди влизането в сила на разяснение КРМСФО 19 (МСС 8, пар. 12, „приети секторни практики“)

Следователно при дъщерното предприятие за отчитането на увеличението на основния капитал чрез апорт на заем от предприятието майка са възможни два подхода:

- 1) Счетоводно отчитане по реда на разяснение КРМСФО 19 (отписване на задължението, увеличение на собствения капитал по справедливата стойност на акциите и отчитане на печалба или загуба), въпреки че такава операция е извън обхвата на разяснението;
- 2) Счетоводно отчитане, при което задължението се отписва по балансовата му стойност и в същия размер се отразява увеличение на собствения капитал (основния капитал с номиналната стойност на издадените акции и резервите с разликата до справедливата стойност).³

Счетоводно отчитане по реда на разяснение КРМСФО 19

При прилагане на разяснение КРМСФО 19 по-конкретно следва да се спазват следните изисквания (в отговор на посочените по-горе въпроси):

- Ако длъжник издаде и предостави акции (или други инструменти на собствения капитал) на кредитор за погасяване цялостно или частично на финансов пасив, тези акции се считат за „платено възнаграждение“ според пар. 3.3.3 на МСФО 9. Затова финансовият пасив се отписва цялостно или частично.

- Издадените акции се оценяват по справедлива стойност, освен ако тя не може да бъде надеждно определена, като в последния случай акциите се оценяват по справедливата стойност на погасения финансов пасив.

- Разликата между балансовата стойност на погасения финансов пасив и стойността на издадените акции се отчита в печалбата или загубата.

³ Тези два подхода се споделят и в изданието на Ernst & Young, International GAAP 2021, p. 3739.

- Ако се погаси само част от финансов пасив, се определя дали част от платеното възнаграждение е свързано с изменение на условията (модификация) на непогасената част на пасива. Ако част от платеното възнаграждение е свързано с условията на оставащата част от пасива, справедливата стойност на възнаграждението се разпределя между погасената и непогасената част на пасива.

- При погасяване на част от финансов пасив следва да се определи дали условията на оставащия пасив са съществено изменени (като се вземе под внимание всяка част от платеното възнаграждение, разпределена към оставащия пасив). Ако има съществено изменение, се отчита погасяване на първоначалния пасив и признаване на нов пасив (в съответствие с пар. 3.3.2 на МСФО 9).

Следователно според КРМСФО 19 финансовият пасив (или част от него) се отписва по балансовата му стойност и се отчита увеличение на собствения капитал по справедливата стойност на емитираните акции във връзка с увеличението на основния капитал на получаващото апорта дружество, но не по справедливата стойност на финансовия пасив. Използва се справедливата стойност на финансовия пасив само когато не може да се определи надеждно справедливата стойност на емитираните инструменти на собствения капитал. Справедливата стойност на финансовия пасив, оценена по реда на чл. 72 от ТЗ, е за целите на спазване на изискването на закона увеличението на основния капитал да не надвишава справедливата стойност на финансовия пасив. Следователно оценяването на финансовия пасив по справедлива стойност поначало не оказва влияние върху счетоводното отчитане на апорта при получаващото дружество длъжник по финансовия пасив, тъй като се прилагат изискванията на МСФО 9 *Финансови инструменти*.⁴ Финансовите пасиви в най-общия случай се отчитат по амортизирана стойност и тя е балансовата стойност, която се отписва при трансформиране на финансовия пасив в собствен капитал.

При апортиращото дружество обаче оценката на вземането (например по предоставен заем, представляващ финансов актив) по справедлива стойност е необходима във връзка с отразяване на увеличението или възникване на инвестицията срещу отписания финансов актив, както е посочено по-долу. Оценката на вещите лица по реда на чл. 72 може да се приеме като еквивалент на справедливата стойност, ако представлява цената, по която може да бъде продаден актив или прехвърлен пасив при обичайна сделка между пазарни участници на датата на оценяване според определението в МСФО 13 *Оценяване по справедлива стойност* (предполага се, че това е така, освен ако няма индикации за противното).

⁴ Според МСФО 9 финансов пасив може да се оценява по справедлива стойност, ако е определен за оценяване по справедлива стойност през печалбата или загубата неотменимо при първоначалното признаване при спазване на определени изисквания (пар. 4.2.2). Такова оценяване обаче се прилага рядко на практика.

Счетоводно отчитане на апорт на предоставен заем при предприятието майка

Предприятието майка отчита своята инвестиция в дъщерни предприятия в съответствие с МСС 27 *Самостоятелни финансови отчети*. Такива инвестиции поначало са извън обхвата на МСФО 9 *Финансови инструменти* (МСФО 9, пар. 2.1, буква „а“).

В МСС 27 е регламентирано последващото отчитане (оценяване) на дългосрочните инвестиции в дъщерни, асоциирани и съвместни предприятия (пар. 10⁵), но липсват насоки за първоначалното отчитане на такива инвестиции. Като се има предвид, че в редица стандарти, съдържащи постановки за първоначална оценка на активи⁶ (с изключение на МСФО 9 *Финансови инструменти* за отчитане на финансовите активи и МСС 41 *Земеделие* за биологичните активи), е възприета в най-общия случай първоначална оценка „цена на придобиване/себестойност“, такава оценка е приложима и за дългосрочните инвестиции в дъщерни, асоциирани и съвместни предприятия. Цената на придобиване включва покупната цена и преките разходи по придобиването на инвестицията.

Когато инвестицията (цялостно или частично) е придобита чрез апорт на непарични активи, тя следва да се отчете при предприятието майка по справедливата стойност на предоставеното възнаграждение (престация) по сделката, а това е справедливата стойност на апортираните непарични активи. Следователно, когато предприятието майка апортира свое вземане (например предоставен кредит на дъщерно предприятие), инвестицията следва да се увеличи със справедливата стойност на кредита (финансов актив), отписва се финансовият актив по балансовата му стойност и разликата се отчита в текущата печалба или загуба като приход или разход. Този начин на третиране е в съответствие с пар. 3.2.12. на МСФО 9, според който, когато се отпише финансов актив в неговата цялост, разликата между балансовата стойност на финансовия актив и полученото възнаграждение (включително всеки нов актив) се признава в печалбата или загубата. В случая новият актив е увеличението на инвестицията на предприятието майка в дъщерното предприятие.

Вземането на предприятието майка по предоставен заем на дъщерно предприятие е финансов актив, който се отчита по реда на МСФО 9 *Финансови инструменти*. Първоначалната оценка е по справедлива стойност, представляваща обикновено цената на сделката, плюс преките разходи по сделката (освен ако финансовият актив не се оценява впоследствие по справедлива стойност през печалбата или загубата, в който случай преките разходи по сделката се отчитат като текущи, а не се капитализират). Последващото оценяване зависи от категорията, към която

⁵ Според пар. 10 на МСС 27 последващото оценяване на инвестициите в дъщерни, асоциирани и съвместни предприятия в самостоятелните финансови отчети на предприятието инвеститор може да бъде по един от следните методи според избраната счетоводна политика по отношение на всяка категория от тези инвестиции: (а) цена на придобиване; (б) като финансов актив в съответствие с МСФО 9 *Финансови инструменти* (справедлива стойност); (в) метод на собствения капитал.

⁶ Например МСС 2 *Материални запаси*, МСС 16 *Имоти, машини и съоръжения*, МСС 38 *Нематериални активи* и МСС 40 *Инвестиционни имоти*.

е отнесен активът при първоначалното признаване. По отношение на предоставен заем той може да бъде класифициран във всяка една от категориите за финансови активи, но обичайно се отнася към категорията „дългови инструменти, оценявани по амортизирана стойност“, ако отговаря на изискванията в пар. 4.1.2 на МСФО 9, или „дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход“ при спазване на изискванията в пар. 4.1.2А на стандарта. Активите и от двете категории са в обхвата на обезценките по модела на очакваните кредитни загуби, възприет в МСФО 9. В следващото изложение са представени примери за илюстрация на счетоводното отчитане на апорт на вземане по предоставен кредит както между несвързани лица, така и между свързани лица – предприятие майка и дъщерно предприятие.

Примери за счетоводно отчитане на трансформиране на дълг в собствен капитал

Пример 1 (кредиторът и длъжникът са несвързани лица)

Предприятие „Сигма“ АД има задължение съгласно сключен договор с предприятие „Делта“ АД, което е с балансова стойност 1 200 000 лв. Дружествата не са свързани лица. Вземането при „Делта“ АД се отчита като финансов актив – дългов инструмент, оценяван по амортизирана стойност, с брутна балансова стойност 1 200 000 лв. и коректив за очаквани кредитни загуби в размер на 50 000 лв. Сключено е споразумение между двете предприятия, според което е договорено трансформиране на задължението на длъжника в собствен капитал, при което дружество „Сигма“ АД емитира акции с номинална стойност в размер на 800 000 лв. и справедлива (емисионна) стойност в размер на 1 000 000 лв. Акциите са записани и предоставени на дружество „Делта“ АД. Увеличението на основния капитал на „Сигма“ АД е вписано в Търговския регистър. Задължението на „Сигма“ към „Делта“ АД е оценено според чл. 72 от ТЗ в размер на 1 000 000 лв.

Счетоводни статии при предприятие „Сигма“ АД (длъжник) – прилага се КРМСФО 19:

1. Д-т с/ка Вземания по записани дялови вноски⁷ – 1 000 000
К-т с/ка Основен капитал – 800 000
К-т с/ка Премийни резерви – 200 000
2. Д-т с/ка Задължение към „Делта“ АД – 1 200 000
К-т с/ка Вземания по записани дялови вноски – 1 000 000
К-т с/ка Други приходи – 200 000

⁷ Приемаме, че предприятието е възприело подход на отчитане, при който сметката се води по емисионната стойност на акциите (другият възможен подход е по номиналната стойност на акциите).

Вместо горните две статии може да се състави следната:

Д-т с/ка Задължение към „Делта“ АД – 1 200 000

К-т с/ка Основен капитал – 800 000

К-т с/ка Премийни резерви – 200 000

К-т с/ка Други приходи – 200 000

Счетоводна статия при предприятие „Делта“ АД (кредитор):

Д-т с/ка Инвестиция в „Сигма“ АД – 1 000 000

Д-т с/ка Коректив за очаквани кредитни загуби – 50 000

Д-т с/ка Други разходи – 150 000

К-т с/ка Вземане от „Сигма“ АД – 1 200 000

Следващият пример 2 е сходен на пример 1, но с отчитане на разход при трансформирането на дълга в собствен капитал при длъжника.

Пример 2 (кредитора и длъжникът са несвързани лица)

Предприятие „Сигма“ АД има задължение съгласно сключен договор с предприятие „Делта“ АД в размер на 1 200 000 лв. Дружествата не са свързани лица. Вземането от „Сигма“ АД при предприятие „Делта“ АД се отчита като дългов инструмент, оценяван по амортизирана стойност, с брутна балансова стойност 1 200 000 лв. и натрупан коректив за очаквани кредитни загуби в размер на 50 000 лв.

Сключено е споразумение между двете предприятия, според което е договорено трансформиране на задължението в собствен капитал, при което дружество „Сигма“ АД емитира акции с номинална стойност в размер на 800 000 лв. и справедлива (емисионна) стойност в размер на 1 000 000 лв. Справедливата стойност на вземането е оценена на 1 000 000 лв., представляваща оценката на апорта по реда на чл. 72 от ТЗ. Увеличението на основния капитал на „Сигма“ АД е вписано в Търговския регистър. Акциите са записани и предоставени на дружество „Делта“ АД.

Счетоводни статии при предприятие „Сигма“ АД – те са същите както в пример 1.

Счетоводна статия при предприятие „Делта“ АД (кредитор):

Д-т с/ка Инвестиция в „Сигма“ АД – 1 000 000

Д-т с/ка Коректив за очаквани кредитни загуби – 50 000

Д-т с/ка Други разходи – 200 000

К-т с/ка Вземане от „Сигма“ АД – 1 200 000

К-т с/ка Приходи от обезценка (или Други приходи) – 50 000

Пример 3 (кредиторът и длъжникът са свързани лица)

Предприятие „Сигма“ АД има задължение съгласно сключен договор с предприятие „Делта“ АД в размер на 1 200 000 лв., представляващо получен заем. Дружествата са свързани лица – предприятие „Делта“ е предприятие майка на „Сигма“ АД. Вземането от „Сигма“ АД при предприятие „Делта“ АД се отчита като дългов инструмент, оценяван по амортизирана стойност, с брутна балансова стойност 1 200 000 лв. и натрупан коректив за очаквани кредитни загуби в размер на 50 000 лв. Сключено е споразумение между двете предприятия, според което е договорено трансформиране на задължението в собствен капитал, при което дружество „Сигма“ АД емитира акции с номинална стойност в размер на 800 000 лв. и справедлива (емисионна) стойност в размер на 1 150 000 лв. Справедливата стойност на вземането на „Делта“ АД е оценено на 1 170 000 лв., представляваща оценката на вещите лица на апорта по чл. 72 от ТЗ. Увеличението на основния капитал на „Сигма“ АД е вписано в търговския регистър. Акциите са записани и предоставени на дружество „Делта“ АД.

За разлика от предишните два примера, в пример 3 длъжникът и кредиторът са свързани лица – дъщерно предприятие и предприятие майка. Затова, както беше пояснено, са възможни два подхода на счетоводно отчитане на операцията по трансформирането на дълга в собствен капитал при предприятието длъжник, като предприятието избира един от тях като своя счетоводна политика.

Счетоводни статии при предприятие „Сигма“ АД (длъжник)**Подход 1: Избрана е счетоводна политика съгласно КРМСФО 19**

1. Д-т с/ка Вземания по записани дялови вноски – 1 150 000

К-т с/ка Основен капитал – 800 000

К-т с/ка Премийни резерви – 350 000

2. Д-т с/ка Задължение към „Делта“ АД – 1 200 000

К-т с/ка Вземания по записани дялови вноски – 1 150 000

К-т с/ка Други приходи – 50 000

Подход 2: Избрана е счетоводна политика собственият капитал да се увеличи с балансовата стойност на заема

Д-т с/ка Задължение по получен заем от „Делта“ АД – 1 200 000

К-т с/ка Основен капитал – 800 000

К-т с/ка Премийни резерви – 400 000

Счетоводна статия при предприятие „Делта“ АД (кредитор):

Д-т с/ка Инвестиция в „Сигма“ АД – 1 170 000

Д-т с/ка Коректив за очаквани кредитни загуби – 50 000

К-т с/ка Вземане по предоставен заем на „Сигма“ АД – 1 200 000

К-т с/ка Други приходи – 20 000

Данъчно третиране по ЗКПО

Данъчното третиране на трансформирането на дълг в собствен капитал при двете дружества се базира на счетоводното третиране, тъй като в ЗКПО няма специални разпоредби по отношение на данъчното третиране на приходи и разходи, възникващи от операции по трансформиране на дълг в собствен капитал.⁸ Следователно, ако предприятие „Сигма“ АД (длъжник) приложи първия подход, при който според примери 1 и 3 се отчита друг приход (от уреждане на финансов пасив), той ще е данъчно облагаем. Ако обаче предприятието възприеме втория подход, при който собственият капитал се увеличава с балансовата стойност на уредения финансов пасив, няма да има данъчен ефект. Съответно според пример 2 при предприятие „Сигма“ се отчита друг разход, ако се приложи първият подход. Той ще бъде признат и за данъчни цели.

При предприятието кредитор – „Делта“ АД, счетоводно отчетеният разход или приход от апортиране на вземането се признава и за данъчни цели.

Частично уреждане на финансов пасив

В горните примери приемаме, че целият финансов пасив на длъжника се трансформира в собствен капитал. Възможно е на практика да се трансформира част от финансовия пасив в собствен капитал. В такъв случай счетоводното отчитане се илюстрира със следващия пример 4.

Пример 4 (кредитора и длъжникът са свързани лица)

Предприятие „Сигма“ АД има задължение по получен дългосрочен заем съгласно сключен договор с предприятие „Делта“ АД в размер на 1 200 000 лв. Дружествата са свързани лица – предприятие „Делта“ е предприятие майка на „Сигма“ АД. Вземането от „Сигма“ АД при предприятие „Делта“ АД се отчита като дългов инструмент, оценяван по амортизирана стойност, с брутна балансова стойност 1 200 000 лв. и натрупан коректив за очаквани кредитни загуби в размер на 50 000 лв.

Сключено е споразумение между двете предприятия, според което е договорено трансформиране на 75% от задължението по заема (900 000 лв.) в собствен капитал на длъжника. Оценката на вещите лица по чл. 72 от ТЗ

⁸ Това се потвърждава и в становище на ЦУ на НАП – Разяснение № м-24-39-214 от 15.04.2024 г. относно счетоводното отчитане и данъчно облагане по Закона за корпоративното подоходно облагане при апорт на вземане при апортиращото и приемащото дружество – свързани лица.

на целия размер на заема е 1 000 000 лв. Във връзка с частичното уреждане на заема дружеството длъжник „Сигма“ АД емитира акции с номинална стойност 600 000 лв. и справедлива (емисионна) стойност в размер на 750 000 лв. Справедливата стойност на вземането на „Делта“ АД е оценката на вещите лица по чл. 72 от ТЗ. Увеличението на основния капитал на „Сигма“ АД е вписано в Търговския регистър. Акциите са записани и предоставени на дружество „Делта“ АД.

Емитирането на акциите по никакъв начин не променя условията на задължението по заема, свързано с частта от заема, която остава непогасена, и чиято балансовата стойност е 300 000 лв. (1 200 000 – 900 000).

Счетоводни статии при предприятие „Сигма“ АД (длъжник)

Подход 1: Избрана е счетоводна политика съгласно КРМСФО 19

1. Д-т с/ка Вземания по записани дялови вноски – 750 000

К-т с/ка Основен капитал – 600 000

К-т с/ка Премийни резерви – 150 000

2. Д-т с/ка Задължение към „Делта“ АД – 900 000 (1 200 000 × 75%)

К-т с/ка Вземания по записани дялови вноски – 750 000

К-т с/ка Други приходи – 150 000

Забележка: В случая погасяването на част от първоначалния финансов пасив (заема) не е свързано с промяна на условията на непогасената част от пасива, затова според КРМСФО 19 никаква част от справедливата стойност на възнаграждението (издадените акции) не се разпределя и отнася към непогасената част на пасива.

Подход 2: Избрана е счетоводна политика собственият капитал да се увеличи с балансовата стойност на заема

Д-т с/ка Задължение по получен заем от „Делта“ АД – 900 000 (1 200 000 × 75%)

К-т с/ка Основен капитал – 600 000

К-т с/ка Премийни резерви – 300 000

Счетоводна статия при предприятие „Делта“ АД (кредитор):

Д-т с/ка Инвестиция в „Сигма“ АД – 750 000

Д-т с/ка Коректив за очаквани кредитни загуби – 37 500 (50 000 × 75%)

Д-т с/ка Други разходи – 112 500

К-т с/ка Вземане по предоставен заем на „Сигма“ АД – 900 000 (1 200 000 × 75%)

Заклучение

Трансформирането на дълг в собствен капитал е специфична сделка, която предполага задълбочено познаване на приложимата правна и счетоводна регламентация. В статията са представени подходите за счетоводно отчитане, когато сделката се извършва между свързани и несвързани лица, като са очертани различията и особеностите съобразно изискванията на приложимите счетоводни стандарти от МСФО. С оглед съществуващите трудности при анализа на тези сделки е необходимо разработването на адекватна счетоводна политика, която да отразява икономическата същност на сделката и да води до осигуряването на полезна информация за потребителите на финансовите отчети.

Библиографска справка:

1. *Закон за корпоративното подоходно облагане, в сила от 01.01.2007 г., обн., ДВ, бр. 105 от 22 декември 2006 г., доп., ДВ, бр. 42 от 14 май 2024 г.*
2. *Международни счетоводни стандарти (Международни стандарти за финансово отчитане) и разясненията към тях, Регламент (ЕС) № 2023/1803 от 13 август 2023 г. за приемане на някои международни счетоводни стандарти в съответствие с Регламент (ЕО) № 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета, ОВ, бр. L 237 от 26.09.2023 г.*
3. *Разяснение № М-24-39-214 от 15.04.2024 г. относно счетоводното отчитане и данъчно облагане по Закона за корпоративното подоходно облагане при апорт на вземане при апортиращото и приемащото дружество – свързани лица, Централно управление на Национална агенция за приходите (ЦУ на НАП).*
4. *Търговски закон, в сила от 1991 г., обн., ДВ, бр. 48 от 18 юни 1991 г., изм., ДВ, бр. 41 от 10 май 2024 г.*
5. *Ernst & Young, International GAAP 2021*

**THE ACCOUNTING TREATMENT OF DEBT TO EQUITY SWAP IN
ACCORDANCE WITH IFRS****Assoc. Prof. Boyka Brezoeva, PhD***Certified Public Accountant**Registered Auditor***Kiril Bashikarov, PhD**

Keywords:	Summary
<i>Non-monetary contribution</i> <i>Equity instrument</i> <i>Financial Liability</i> <i>Debt to equity swap</i> <i>Creditor</i> <i>Debtor</i> <i>Shares</i> <i>Accounting policy</i>	<i>The article discusses legal and accounting aspects of the settlement of financial liabilities using equity instruments or so-called debt-to-equity swaps. Particular attention is paid to the application of IFRIC 19 Extinguishing Financial Liabilities with Equity Instruments. Illustrative models for accounting for the settlement of financial liabilities with equity instruments between related and non-related parties are presented.</i>